

УДК 78

DOI <https://doi.org/10.32782/facs-2022-4-13>

Софія ТРУСЕНКО

аспірантка кафедри історії української музики та музичної фольклористики, Національна музична академія України імені П. І. Чайковського, вул. Архітектора Городецького, 1-3/11, м. Київ, Україна, 01001
ORCID: 0000-0002-8629-8607

Бібліографічний опис статті: Трусенко, С. (2022). Творча постать Ярослава Верещагіна у контексті часу. *Fine Art and Culture Studies*. 4, 93–100, doi: <https://doi.org/10.32782/facs-2022-4-13>

ТВОРЧА ПОСТАТЬ ЯРОСЛАВА ВЕРЕЩАГІНА У КОНТЕКСТІ ЧАСУ

Введено в обіг матеріали, що висвітлюють подробиці біографії Я. Верещагіна на основі його документів та творів знайдених у домашньому архіві доньки митця – Богдани. Досліджено життєвий і творчий шлях українського композитора Ярослава Верещагіна (1948 – 1999), який найтіснішим чином був пов'язаний із київською композиторською школою. Аналіз періоду, в який творив композитор – останньої третини ХХ століття – дозволяє оцінити вплив навколишніх подій на творчу особистість митця і навпаки, визначити місце композитора в них. Одночасно з цим підіймається питання відродження інтересу до творчого спадку Я. Верещагіна.

Мета публікації – висвітлити творчу постать Ярослава Верещагіна у контексті його часу (періоду останньої третини ХХ століття).

Основними методологічними засадами роботи є використання взаємодоповнюючих методів: теоретико-аналітичного (аналіз історичних та музикознавчих праць та узагальнення суспільно-політичних умов функціонування культури у 1970 – 90-х роках ХХ ст.) та історико-біографічного (відтворення життєвого і творчого шляху Я. Верещагіна та культурно-мистецького середовища, в якому формувався композитор).

Наукова новизна статті. Вперше у практиці вітчизняного музикознавства об'єктом дослідження є творча постать Я. Верещагіна у контексті своєї епохи.

Висновки. Детально проаналізувавши різні аспекти життя і творчості Я. Верещагіна, потрібно відзначити, що на формування індивідуальності композитора вплинуло його виховання і оточення, зустрічі та знайомства. Все це знаходило відображення у його музиці та віршах, тому що композитор більшу частину свого життя намагався усвідомити свою особистість через актуалізацію різномірних художніх явищ та призму контактів з талановитими людьми. Підсумовуючи викладені спостереження маємо підстави зробити висновок, що творчість Я. Верещагіна різноманітно віддзеркалила суперечності і парадокси епохи, в яку він жив.

Ключові слова: український композитор Ярослав Верещагін, остання третина ХХ століття.

Sofia TRUSENKO

Postgraduate Student at the Department of the History of Ukrainian music and musical folklore of Tchaikovsky National Music Academy of Ukraine, 1-3 / 11 Architekтора Gorodetskooho Street, Kyiv, Ukraine, 01001
ORCID: 0000-0002-8629-8607

To cite this article: Trusenko, S. (2022). Tvorcha postat Yaroslava Vereshchahina u konteksti chasu [The creative personality of Yaroslav Vershchahin in the context of time]. *Fine Art and Culture Studies*, 4, 93–100, doi: <https://doi.org/10.32782/facs-2022-4-13>

**THE CREATIVE PERSONALITY OF YAROSLAV VERSHCHAHIN
IN THE CONTEXT OF TIME**

The materials were reviewed, that highlighting the details of Ya. Vereshchahin's biography based on his documents and works, which were found in the home archive of the artist's daughter, Bohdana. The article examined the life and creative path of Ukrainian composer Yaroslav Vereshchahin (1948 – 1999), who was most closely associated with the Kyiv school of composers.

Analysis of the period in which the composer worked – the last third of the 20th century – allows to evaluate the impact of surrounding events on the artist's creative personality and, conversely, to determine the composer's place in them. At the same time, the topic of revival of interest in the creative heritage of Ya. Vereshchahin is raised.

The purpose of the publication is to highlight the creative figure of Yaroslav Vereshchahin in the context of his time (the period of the last third of the 20th century).

The main methodological principles of the work are the use of complementary methods: theoretical-analytical (analysis of historical and musicological works and generalization of socio-political conditions of the functioning of culture in the 1970s-90s of the 20th century) and historical-biographical (description of the life and creative path of Ya. Vereshchahin and the cultural and artistic environment in which the composer was formed).

Scientific novelty of the article. *For the first time in the practice of Ukrainian musicology, the object of research is the creative figure of Ya. Vereshchahin in the context of his era.*

Conclusions. *After a detailed analysis of various aspects of Ya. Vereshchahin's life and work, it should be noted that the formation of the composer's creative individuality was influenced by his upbringing and environment, meetings and acquaintances. All this was reflected in his music and poems, because the composer spent most of his life trying to realize his personality through the actualization of various artistic phenomena and the prism of contacts with talented people. Summarizing the above observations, we have reason to conclude that Ya. Vereshchahin's work variously reflected the contradictions and paradoxes of the era in which he lived.*

Key words: *Ukrainian composer Yaroslav Vereshchahin, the last third of the 20th century.*

Актуальність проблеми. Остання третина ХХ століття в музичному житті України характеризується великою кількістю нових яскравих творів. Після завершення періоду соцреалізму, у якому культура і мистецтво розвивалися в тісній залежності від політики та ідеології, народжується новий час з неординарними молодими представниками. На хвилі ідеологічного зламу, що відбувся завдяки українським шестидесятникам, на перший план виходить особистість та її інтелект. Відповідно, вже у творчості композиторів 70-х – 90-х років провідною тенденцією стає стильове новаторство, виникають нові жанри та образи. Поряд з відомими постатями того періоду такими як Є. Станкович, М. Скорик, І. Карабиць, І. Шамо, Ю. Іщенко та ін. все ще залишається багато достойних, але маловідомих представників. Одним із них є композитор, поет, тонкий майстер камерної музики Ярослав Верещагін (1948 – 1999 рр.). Не зважаючи на короткий життєвий шлях митець залишив нам велику творчу спадщину – це твори для симфонічного оркестру, як повного так і камерного складів («Дивертисмент» (1972 р.), «Сюїта» (1969 р.), «Варіації» (1970 р.)), концерт для альту і симфонічного оркестру (1972 р.), оркестрові транскрипції творів композиторів ХІХ – ХХ ст., значна кількість камерних творів для різних складів (струнні квартети, квінтели для духових інструментів), різножанрові п'єси для різних інструментів (віолончель, флейта, скрипка, фортепіано, тощо) та близько п'ятидесяти творів вокальних жанрів (обробки українських пісень, пісні, романси, кантати, хорові твори). Проте, композиторська творчість Я. Верещагіна досі не є вивченою у просторі української музичної культури та потребує цілісного музикознавчого дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Музичне мистецтво України останніх десятиліть ХХ століття з кожним роком набуває все більш послідовного висвітлення у музикознавчих дослідженнях. Серед авторів, які звертаються до цього часового проміжку Л. Корній, О. Городецька, А. Гордієнко, Л. Медведєва, М. Ярکو, Р. Яців та ін. Джерельною основою для нашого дослідження загальноісторичної ситуації ХХ ст. в Україні стала монографія Б. Кравченка «Соціальні зміни і національна свідомість України ХХ століття» (Кравченко, 1997), що розкриває історичні аспекти впливу радянської влади на формування національної культури.

Важливе місце в науковому доробку займає дисертаційне дослідження О. Берегової «Тенденції постмодернізму в камерних творах українських композиторів 80 – 90 – х років ХХ століття» (Берегова, 2005), де висвітлено аналітичні дослідження світоглядних аспектів свідомості сучасного митця, образно-змістових закономірностей композиторської творчості та основних тенденцій сучасного музичного процесу.

Не менш цікавою для нас стала робота О. Гуркової «Творчість І. Карабиця в контексті жанрово-стильових тенденцій в українській музиці останньої третини ХХ століття» (Гуркова, 2016) у якому об'єктом дослідження стала сучасна українська музика 1960 – 1990-х років. Авторка ввела в науковий обіг українського музикознавства новий матеріал проаналізувавши зразки камерно-вокальної лірики І. Карабиця, Є. Станковича, Л. Колодуба, К. Цепколенко та Ю. Гомельської.

Перелік відомих досліджень присвячених творчій постаті Я. Верещагіна на сьогодні невеликий. Серед цих робіт варто відмітити дописи Г. Конькової у періодичних виданнях «Лишь капелька росы» (Конькова, 1979,

с. 7), «На порозі зрілості» (Конькова, 1980, с. 9–10), «Открытость чувств, опора на фольклор» (Конькова, 1998, с. 2–3), «Размышление о молодых» (Конькова, 1981, с. 16–21), у яких викладено враження від концертів, де прозвучала музика композитора та наведено репліки самого митця щодо власних авторських задумів. Статті Г. Луніної, у яких змальовано творчий портрет композитора: «І поет і майстер» (Луніна, 2003, с. 6), «Оригінальний митець сучасності» (Луніна, 2004, с. 12), «Рапсод камерного співу» (Луніна, 2009, с. 28–29), «Пам'яті несправедливо забутого» (Луніна, 2004). «Слово про колегу: Пам'яті композитора Я. Р. Верещагіна» від Н. Шурової (Шурова, 1999, с. 24–25), написане незадовго після смерті композитора з коротким біографічним оглядом. Допис Д. Кастури стосовно концерту, присвяченому пам'яті Я. Верещагіна, який відбувся в Ірпені 2019 року (Костура, 2019). Але ці інформативні матеріали не можуть охопити цілісну картину життєтворчості композитора та не висвітлюють в широкому контексті творчість митця на фоні його епохи.

Мета дослідження: висвітлити творчу постать Ярослава Верещагіна у контексті його часу (періоду останньої третини ХХ століття).

Виклад основного матеріалу дослідження: Формування творчої особистості композитора почалося з раннього дитинства, адже родинне коло митця складалося з талановитих людей. Ярослав Романович Верещагін народився 8 грудня 1948 року в Києві в родині композитора – Романа Верещагіна, який був учнем одного з найбільших новаторів української музики ХХ ст. – Б. Лятошинського¹. Також Р. Верещагін мав гарні педагогічні здібності та з 50-х років викладав у Київському музичному училищі теоретичні дисципліни та композицію, де, згодом, і навчалися троє його дітей: найстарша Алла (30.04.1939), Ярослав і молодший – Борис (11.05.1950)². Їх мати – Варвара Павлівна – була домогосподаркою і підтримувала всі творчі починання своєї родини.

¹ Р. Верещагін закінчив факультет композиції Київської консерваторії у 1947 р.

² А. Верещагіна після Київського музичного училища ім. Р. Глієра закінчила Львівську консерваторію по класу хорового диригування, займалася викладацькою та музично-громадською діяльністю, а Б. Верещагін – навчався у Київській консерваторії на історико-теоретичному факультеті (у класі А. Котляревського), у 2004 р. отримав звання Заслуженого діяча мистецтв України.

Навчання музиці Я. Верещагіна почалося у Київській середній спеціальній школі імені М. Лисенка, де він опановував гру на скрипці під керівництвом Едуарда Кожуховського, а лише згодом перевівся на спеціалізацію «Теорія музики та музикознавство» до Київського музичного училища ім. Р. Глієра³.

У 1968 році талановитий юнак вступає до Київської консерваторії на факультет композиції, де він був одним із перших учнів професора Мирослава Скорика⁴. В цей час у М. Скорика навчалися також В. Шумейко, з яким Я. Верещагін мав дружні зв'язки ще з училища, О. Кива та В. Ільїн.

Збираючи інформацію про композитора, з розмов із знайомими Я. Верещагіна стає відомо, що він завжди вирізнявся серед усіх особливою фундаментальною освіченістю в історії, літературі, музиці та поезії. Деякі фрагменти таких інтерв'ю опубліковані Д. Костурою (Костура, 2019). Наприклад О. Кива у розмові про Я. Верещагіна зазначає, що він знав історію України і Києва.

Аналогічними спостереженнями про позитивний вплив на нього Я. Верещагіна ділиться також В. Шумейко: «Був кінець 60-х років. І тут якраз Славко мені трапився – найпотужніший чинник мого переходу на українську. Розповідав потроху про невідомі мені сторінки історії, приховувані тодішньою владою. Нас об'єднували спільні погляди на мистецтво, на долю України. Ми творчо спілкувалися між собою» (Костура, 2019).

Виходячи із наведених спогадів, Я. Верещагіна можна без перебільшення назвати виразним представником 1960–1970-х років – періоду, який був особливим часом, коли активно заповнювалися «білі плями» в українській історії та мистецтві.

Паралельно з цим відбувався черговий наступ на сферу функціонування всього українського, адже уявлення художньо-естетичної «свободи» насаджене радянською політичною владою у цей хронологічний відтинок було хибним. Ряд дослідників, зокрема Б. Кравченко (Кравченко, 1997), вказують на зниження кількості видань українською. Ідеологічний

³ Точна дата та причина переведення не відома, але, скоріш за все, це пов'язано з тим, що у Київському музичному училищі ім. Р. Глієра працював батько Я. Верещагіна.

⁴ Викладацьку діяльність М. Скорик розпочав з 1963 року у Львівській консерваторії, а 1966 р. – перший рік його роботи у Київській консерваторії.

контроль здійснювався у бібліотечній, музейній сферах, відстежувалося надходження закордонної літератури, у пресі панувала цензура і домінувало правило дотримання державної таємниці. Свідома частка вітчизняної мистецької молоді активно підхоплювала національну спрямованість. Пошук власної ідентичності та пізнання української ментальності найвиразніше окреслилося у зверненні до фольклорних джерел та створення на їх основі унікальних композицій. Так виникла «нова фольклорна хвиля», яка стала продовженням лінії фольклоризму із Західної Європи 1920 – 30-х років (Б. Барток, З. Кодай)⁵. Це й не дивно, адже як зазначає Г. Меднікова (Меднікова, 2002), у ці десятиліття до сфери творчих пошуків митців активно входили європейські віяння. Серед причин такого запізненого професійного освоєння був об'єктивний чинник – довготривала ізоляція радянського суспільства від країн Заходу (так звана «залізна завіса»).

У творчому доробку Я. Верещагіна також знаходимо ознаки зацікавленості фольклорними темами. Зокрема, вони втілювалися у обробки українських народних пісень та використання специфічного тематизму і образності у інструментальній музиці.

У консерваторії Я. Верещагін вчився у людей більш академічно традиційного напрямку: поліфонію викладав Анатолій Коломієць, аналіз музичних форм – Микола Дремлюга, а інструментовку – Гліб Таранов. Паралельно з цим учитель з композиції, М. Скорик, давав йому поштовх до новаторських проб пера. Таким чином, з одного боку, Я. Верещагін освоїв класичні традиційні прийоми, а з іншого, навчався шукати нових тембрів, технічних засобів та інструментальних складів.

У 1973 р. Я. Верещагін закінчив консерваторію. Роки навчання в ній стали знаковим часом для Я. Верещагіна, адже саме за цей час він написав свої перші твори: Перша соната для фортепіано (1970 р.), Фортепіанний квартет (1971 р.), Концерт для оркестру і альту, Дивертисмент (1972 р.), Маленька класична сюїта для клавесина (1973 р.).

На старших курсах консерваторії, у 1972 р. композитор одружився з Надією Федорівною Бардамит (12.04.1948 р.), що на той час була

студенткою Київського політехнічного інституту⁶. У 1976 р. в сім'ї композитора народилася донечка Богдана, якій він присвятив багато своїх творів.

З 1973 року Я. Верещагін працює у видавництві «Музична Україна» – спочатку редактором у відділі інструментальної музики, з 1975 р. – старшим редактором, а вже з 1978 – по 1980 рр. стає заступником головного редактора. За роки роботи у видавництві було опубліковано велику кількість нот, масштаби редакторської роботи вражають. Період 1970-х – 1980-х років був плідним для «Музичної України», аналізуючи тематичні плани організації стає відомо, що кількість видань на рік становила 240–250 назв. Вже з 1990-го року продуктивність видавництва різко падає. Важливо зазначити, що на той час робота у видавництві для молодих українських композиторів була, перш за все, можливістю заробітку. Тим не менш, для багатьох із них – Є. Станковича, О. Киви, Г. Саська, В. Шумейка, І. Щербакова, Я. Верещагіна та інших – стала своєрідною школою знайомства зі світовими музичними тенденціями минулого і сучасності.

Вибір композиторського амплуа часто залежить від того, з якими творчими колективами та виконавцями доводиться працювати авторів. Безумовно, важливу роль у цьому плані відіграло знайомство Я. Верещагіна з художнім керівником «Київської камерати» Валерієм Матюхіним.

Ансамбль камерної музики «Київська камерата» був організований В. Матюхіним при Спілці композиторів 1977 року. Колектив був спрямований на виконання нової сучасної української музики. Саме завдяки цьому ансамблю звучали твори молодих талановитих композиторів. Унікальною якістю «Київської камерати» був універсалізм, адже оркестранти склали особливий ансамбль солістів. При потребі вони могли виконувати як сольні партії так і грати в неординарних ансамблевих утвореннях. (Сікорська, 2008, с. 375-376).

Дружба Я. Верещагіна та засновника «камерати» В. Матюхіна зав'язалася завдяки спільній роботі над оперою «Алкід» Д. Бортнянського у 1979 р. В. Матюхін тоді ще працював у Київському камерному оркестрі і на замовлення І. Блажкова мав відновити за уривками автор-

⁵ Яскравими представниками цього напрямку в Україні є Л. Грабовський, М. Скорик, Л. Колодуб, Л. Дичко, Ю. Іщенко, Є. Станкович, І. Карабиць, В. Зубицький, О. Кива та ін.

⁶ Нині Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

ського рукопису партитуру опери, а Я. Верещагін паралельно працював над клавиром. Звідси і почалася тісна співпраця.

В період 80-х – 90-х років ХХ ст. Я. Верещагін був найвиконаванішим композитором «Київської камератою», завдяки творчому тандему було написано багато творів для цього колективу. У тому числі, композитор зробив низку оркестрових транскрипцій творів Д. Мійо, Ф. Шопена, Л. Ревуцького, М. Коляди та інших.

В. Матюхін відзначає унікальність композиторського письма Я. Верещагіна: «<...> Верещагін був дуже індивідуальним митцем, що розкривалося як у стилі його мислення, так і в образній музично-мовній сфері. Шукати йому аналогій – марна справа, і це тому, що в його творчості не можна знайти ліній наслідування, а тому, як композитор він був цільний, гармонійний і самодостатній. Його музика зі своєю, тільки йому властивою красою і багатством, як найповніше увібрала в себе розмаїтий світ його переживань, відчужень, думок, і повороти його долі» (Луніна, 2004, с. 12).

Безумовно, співпраця Я. Верещагіна з «Київською камератою» сприяла творчості митця у камерному жанрі, але потрібно зазначити, що з самого початку цей вид композиторської діяльності був йому близький: «<...> Тут [у камерному жанрі] кожен музикант – соліст, і рівень інтерпретаторської майстерності дозволяє широко і вільно застосовувати різноманітні технічні засоби, не сковує композиторської думки» (Інтерв'ю на відвертість, 1989, с. 6–7).

Л. Корній у підручнику «Історія української музичної культури» (Корній, Сюта, 2011) зазначає, що саме в камерних творах шліфувалася творча майстерність молодих композиторів та опрацьовувалися нові художні підходи композиторів старшого покоління, саме ці жанри стали найчастіше виконуваними численними – як постійними, так і тимчасовими – камерними виконавськими колективами. Важливо відмітити, що ці композиції були мобільнішими для відтворення, через що вірогідність їх появи на публіці була більшою. Їх можна виконувати навіть у невеликих периферійних містах із обмеженими можливостями щодо концертних залів. І, звичайно, це важлива риса останньої третини ХХ століття, що є відображенням провідних тенденцій розвитку сучасної музики.

Період початку роботи у «Музичній Україні» та знайомство з В. Матюхіним виявилися плідними для композиторської діяльності Я. Верещагіна. За цей час він створює Перший вокальний цикл для баритона і фортепіано, «Військову музику» для чотирьох ударних, мідних та дерев'яних інструментів (1975 р.), «Пасторальний» струнний квартет (1976 р.), Квінтет для духових інструментів (1977 р.), «Святкову» увертюру (1978 р.), Три пісні на дитячі народні тексти (1979 р.) та Струнний квартет (1980 р.).

У 1980 р. Я. Верещагін став Лауреатом республіканської комсомольської премії імені М. Островського. Починає працювати відповідальним секретарем Спілки композиторів України до 1985 року. Протягом цих п'яти років написав ще один струнний квартет та дитячу кантату «Сміється джерело» на слова В. Морданя.

У 1985 р. композитор займає посаду головного редактора видавництва «Музична Україна» та пише цього ж року Диптих для баса з оркестром на слова М. Бахтинського.

Варто зазначити, що більшість творів вокальних жанрів Я. Верещагін створив на слова українських поетів. Захоплення поезією композитор скоріш за все перейняв від батька, адже будучи дитиною він спостерігав за тим, як часто у них вдома гостювали багато татових друзів – українських поетів. Особливо Я. Верещагін любив творчість молодого П. Тичини. Можливо це пов'язано з тим, що у 80–90-ті роки ХХ ст. збірка «Замість сонетів і октав» була опублікована у складі повного зібрання творів П. Тичини і знову стала актуальною і популярною серед поціновувачів. Працюючи з домашнім архівом композитора було знайдено його зошит з власноруч переписаними ранніми віршами П. Тичини. Рання творчість поета належить до символізму, літературознавці вказують на возвеличення в ній людини, превалювання гармонії людини та всесвіту. Гра світла, звуків, кольорів, музикальність поезії митця беззаперечно зацікавила Я. Верещагіна. Вивчаючи творчий доробок композитора відмічаємо у ньому саме ці риси.

Тонка робота Я. Верещагіна з поетичним словом у вокальних композиціях пояснюється також тим, що він протягом життя сам створив багато віршів. Відомо, що композитор навіть скомпонував власну збірку поезії під назвою «Хлорофілові зерна», але поки що не вдалося

відшукати її. На даний момент знайдено в рукописному архіві митця 71 вірш. Деякі з них після смерті композитора були надруковані у журналі «Українська культура» (Чіп, 2003, с. 32). З наявного віршованого доробку можна зробити висновки про особливий поетичний талант митця.

Поетичну спадщину Я. Верещагіна в цілому можна класифікувати як пейзажну, медитативно-філософську лірику, лірику спогадів. У його віршах співіснують особисті суперечливі внутрішні переживання стосовно нездійсненого прагнення до вічного кохання, неможливості світлого і щасливого буття через переслідування буденністю, неосяжності віри через приречення на вічну зневіру. Автор вправно володіє синтезом технік символістського, імпресіоністичного та експресіоністичного письма. Всі ці якості породжені настроями того часу. Як зазначає дослідниця О. Берегова: «Якщо спробувати хоча б кількома штрихами змалювати «обличчя» останньої третини ХХ століття, то чи не найголовнішою його рисою буде криза» (Берегова, 2005, с. 6). Ознакою такого стану є неминучість протиріч і конфліктів адже виникають тенденції нового мислення та світогляду і це є нормою постіндустріального соціуму.

Я. Верещагін у своїй творчості також звертався до віршів О. Вовка, В. Морданя, В. Поліщука, В. Сосюри, В. Симоненка, Д. Павличка, В. Семенка, Б. Чіпа, Н. Гнатюка, Ф. Млинченка тощо. Більшість із них були товаришами композитора та членами «Спілки письменників України», що у 1980-х і 1990-х роках стала центром національно-визвольної боротьби.

Я. Верещагін цікавився і творчістю зарубіжних поетів такими як М. Емінеску, Б. Брехт, П. Ельоар, досить масштабною є кантата композитора «Краєвиди» на слова Томаса Еліота. А вокальний цикл «Три романси на вірші стародавніх корейських поетів» дозволяє зробити висновок про зацікавленість східною культурою.

Після 1987 р. композитор займається творчою роботою. Відвідує безліч концертів, пише нові твори. Останні роки Я. Верещагін проживав у смт. Ворзель у Будинку творчості композиторів «Ворзель». Цей заклад належить Спілці композиторів України. У свій час в ньому працювали над власними творами К. Данькевич, Г. Майборода, А. Штогаренко, О. Білаш, Ю. Іщенко, В. Сільвестров, М. Дремлюга, І. Щербаков та ін. У статті присвяченій

концерту-спогаду Я. Верещагіна дослідниця Д. Костура зазначає, що директор Ірпінського краєзнавчого музею А. Зборовський часто бачив Я. Верещагіна в Ірпені, у будинку Миколи Будника⁷, відомого кобзаря, майстра з виготовлення старосвітських музичних інструментів. Як зазначає Д. Костура, у останні роки вони разом працювали над посібником з гри на старосвітських інструментах (Костура, 2019).

Висновки і перспективи подальших досліджень. Детально проаналізувавши різні аспекти життя і творчості Я. Верещагіна, потрібно відзначити, що на формування творчої індивідуальності композитора вплинуло його виховання і оточення, зустрічі та знайомства. Все це знаходило відображення у його музиці та віршах, тому що композитор більшу частину свого життя шукав самого себе через усвідомлення різнорівневих художніх явищ та призму контактів з талановитими людьми.

Об'єктом композиторської уваги митця завжди була сім'я, люди, які оточували його, власний духовний світ, а також особисті переживання – все це, безперечно, впливало на світогляд композитора. Багато його творів мають присвяту донечці – Богдані, дружині – «моїй Надії», товаришам – та ін. На виборі жанрів Я. Верещагіним відбилосся знайомство з керівником «Київської камерати» В. Матюхіним. Також у музиці композитора опосередковано присутні риси його вчителя з консерваторії – М. Скорика. Далася взнаки його дружба з українськими поетами, на вірші яких він написав близько п'ятидесяти вокальних творів. При цьому, музична мова Я. Верещагіна є унікальною за стилістикою та особливою за змістом.

Варто зазначити, що в останню третину ХХ століття поряд із позитивним фокусом людини як основи всіх трансформацій в сучасному суспільстві присутні ознаки кричущих протиріч. Суспільство цієї доби характеризується зміною системи орієнтацій на інші цінності – національну спрямованість, інтелектуалізацію, створення нових стилів. У творчості Я. Верещагіна, як і у багатьох інших композиторів того періоду відбилосся зіткнення класичної і радикальної систем, що породило явища змішаної техніки – поєднання серійності із фольклорними мотивами, пісенного тематизму

⁷ М. Будник (1953–2001 рр.) є засновником і керівником Київсько-Ірпінського кобзарського цеху.

та елементів джазу, поліфонічності та сонористички. Музична тканина невеликих за формою камерних творів Я. Верещагіна містить завуальований сенс, глибоку інтелектуальну ідею.

Підсумовуючи викладені спостереження маємо підстави зробити висновок, що творчість Я. Верещагіна різноманітно віддзеркалила суперечності і парадокси епохи, в яку він жив.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Берегова О. Тенденції постмодернізму в камерних творах українських композиторів 80–90-х років ХХ століття: дис. ... кандидат мистецтвознавства: 17.00.03. Київ : Нац. музична академія України ім. П. І. Чайковського, 2005. 176 с.
2. Городецька О. Музичний авангард шістдесятих в Україні: генеза, становлення, перспектива: дипл. робота ... / спец. Музичне мистецтво. Київ: Нац. музична академія України ім. П. І. Чайковського, 1998. 109 с.
3. Гуркова О. Творчість І. Карабиця в контексті жанрово-стильових тенденцій в українській музиці останньої третини ХХ століття: дис. ... кандидат мистецтвознавства: 17.00.03; Київ: Нац. музична академія України ім. П. І. Чайковського, 2016. 324 с.
4. Інтерв'ю на відвертість. *Музика*. 1989. № 3. С. 6–7.
5. Конькова Г. Лишь капелька росы. *Комсомольское знамя*. 1979. 14 окт. С. 7.
6. Конькова Г. На порозі зрілості. *Вечірній Київ*. 1980. 27 серп. С. 9–10.
7. Конькова Г. Открытость чувств, опора на фольклор. *Музыкальная жизнь*. 1998. № 20. С. 2–3.
8. Конькова Г. Размышление о молодых. *Советская музыка*. 1981. № 12. С. 16–21.
9. Корній Л., Сюта Б. Історія української музичної культури. Київ : НМАУ ім. П. І. Чайковського, 2011. 736 с.
10. Костура Д. Присвята Ярославу Верещагіну. URL: <http://imounr.org.ua/prysvyata-yaroslavu-vereschahinu/> (дата звернення 20.03.19).
11. Кравченко Б. Соціальні зміни і національна свідомість України ХХ століття. Київ : Основи, 1997. 423 с.
12. Луніна Г. І поет і майстер. *День*. 2003. 17 грудня. С. 6.
13. Луніна Г. Оригінальний митець сучасності. *Українська музична газета*. 2004. № 1. Січень – березень. С. 12.
14. Луніна Г. Пам'яті несправедливо забутого. URL: <http://kievkamerata.org/fr/press-46> (дата звернення 20.11.17).
15. Луніна Г. Рапсод камерного співу. *Музика*. 2009. № 2. Березень – квітень. С. 28–29.
16. Меднікова Г. Українська і зарубіжна культура ХХ століття: навчальний посібник. Київ : Товариство «Знання», КОО, 2002. 214 с.
17. Сікорська І. Київська камерата. Українська музична енциклопедія. Київ, 2008. Том 2. С. 375–376.
18. Чіп Б. Попереду йшла музика і вела за собою слово. *Українська культура*. 2003. № 11–12. С. 32.
19. Швецова О. Верещагін Ярослав Романович. Енциклопедія сучасної України. URL: http://esu.com.ua/search_articles.php?id=33566 (дата звернення 19.12.18).
20. Шурова Н. Слово про колегу: Пам'яті композитора Я. Р. Верещагіна. *Українська музична газета*. 1999. № 3, липень – вересень. С. 24–25.

REFERENCES:

1. Berehova O. (2005). Tendentsii postmodernizmu v kamernykh tvorakh ukrainskykh kompozytoriv 80–90-kh rokiv XX stolittia [Tendencies of postmodernism in the chamber works of Ukrainian composers of the 80s and 90s of the 20th century]. *Doctor's thesis*. Kyiv : NMAU [in Ukrainian].
2. Horodetska O. (1998). Muzychnyi avanhard shistdesiatykh v Ukraini: geneza, stanovlennia, perspektyva [Musical avant-garde of the sixties in Ukraine: genesis, formation, perspective]. *Master thesis*. Kyiv : NMAU [in Ukrainian].
3. Hurkova O. (2016). Tvorchist I. Karabytsia v konteksti zhanrovo-stylovykh tendentsii v ukrainskii muzytsi ostannoi tretyny XX stolittia [Creativity of I. Karabyts in the context of genre and style trends in Ukrainian music of the last third of the 20th century]. *Candidate's thesis*. Kyiv : NMAU [in Ukrainian].
4. (1989). Interv'iu na vidvertist [Interview for frankness]. *Muzyka – Music*. № 3. P. 6–7.
5. Kon'kova, H. (1979). Lish' kapel'ka rosy [Just a drop of dew]. *Komsomol'skoe znamja*. 14 of October. P. 7 [in Russian].
6. Konkova, H. (1980). Na porozii zrilosti. [On the threshold of maturity]. *Vechirnyi Kyiv – Evening Kyiv*. 27 of August. P. 9–10 [in Ukrainian].
7. Konkova H. (1998). Otkrytost chuvstv, opora na folklor [Openness of feelings, reliance on folklore]. *Muzykalnaia zhyzn – Musical life*. № 20. P. 2–3 [in Russian].
8. Konkova H. (1981). Razmyshlenye o molodykh [Reflections about the young]. *Sovetskaia muzyka – Soviet music*. № 12. P. 16–21 [in Russian].
9. Kornii L. & Siuta B. (2011). *Istoriia ukrainskoi muzychnoi kultury [History of Ukrainian musical culture]*. Kyiv : NMAU. 736 p. [in Ukrainian].

10. Kostura D. (2019). Prysviata Yaroslavu Vereshchahinu [Dedication to Yaroslav Vereshchagin]. URL: <http://imounr.org.ua/prysvyata-yaroslavu-vereschahinu/> [in Ukrainian].
11. Kravchenko B. (1997). *Sotsialni zminy i natsionalna svidomist Ukrainy XX stolittia [Social changes and national consciousness of Ukraine in the 20th century]*. Kyiv: Osnovy. 423 p. [in Ukrainian].
12. Lunina, H. (2003) I poet i maister [A poet and a master]. *Den – Day. 17 of December*. P. 6.
13. Lunina, H. (2004). Oryhinalnyi mytets suchasnosti [Original contemporary artist]. *Ukrainska muzychna hazeta – Ukrainian music newspaper. № 1 – January-March*. P. 12 [in Ukrainian].
14. Lunina H. (2004) Pamiati nespravedlyvo zabutoho [In memory of the unjustly forgotten]. URL: <http://kievkamerata.org/fr/press-46> [in Ukrainian].
15. Lunina, H. (2009). Rapsod kamernoho spivu [Rhapsody of chamber singing]. *Muzyka – Music. № 2 – March – April*. P. 28–29 [in Ukrainian].
16. Miednikova H. (2002). *Ukrainska i zarubizhna kultura XX stolittia: navchalnyi posibnyk [Ukrainian and foreign culture of the 20th century: a study guide]*. Kyiv: Tovarystvo «Znannia». 214 p. [in Ukrainian].
17. Sikorska I. (2008). Kyivska kamerata. *Ukrainska muzychna entsyklopediia – Ukrainian musical encyclopedia. Vol. 2*. P. 375–376. [in Ukrainian].
18. Chip B. (2003) Poperedu yshla muzyka i vela za soboiu slovo [The music went ahead and followed the word]. *Ukrainska kultura – Ukrainian culture. № 11–12*. P. 32. [in Ukrainian].
19. Shvetsova O. (2005). Vereshchahin Yaroslav Romanovych. *Entsyklopediia suchasnoi Ukrainy – Encyclopedia of modern Ukraine*. URL: http://esu.com.ua/search_articles.php?id=33566 [in Ukrainian].
20. Shurova N. (1999) Slovo pro kolehu: Pam'iaty kompozytora Ya. R. Vereshchahina [A word about a colleague: In memory of the composer Y. R. Vereshchagin]. *Ukrainska muzychna hazeta – Ukrainian musical newspaper. № 3, July – September*. P. 24–25. [in Ukrainian].